

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 26.

Lýsingaprisur fyri petittregul: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísnum.

Tírsdag hin 26. juni 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringarárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brevsaðnarstodum
og skrivstovuni. Telt. 143.

8. árg.

Skipini.

Nú eru tey skjótt øll farin avstað aftur, skipini, til Grønlands, og farnir eru okkara raski menn ta longu leið at royna at vinna sær lívsins neyðturviliga breyð til sín og síni. Menn vilja meina, at í ár verður nóggur fiskur at veida uppi við Grønland, tross alt sum «vitskapse»-menn hava roknað út og skrivað um, og sum hefur verið tveitt Føroyingum í næsarnar, tá teir hava biðið um loyvi til at fiska, har fiskur er — inni í teim fólkatómu grønlandsku fjórðum. — «Vitskapurinn» sigur jú, at hetta — við fiski við Grønland og í fjórðum har — ikki er nakað at líta á, tað er nærmast hitt tey í decimalrokning rópa «blandet periodiske». Men lat okkum vóna og líta á, at «vitskapur» kann taka í mist, tá hann skal fara í holt við tað, sum ein einki menniskja hefur grundað út: hvat framtíðin ber í sær! Granskan av teim leiðum, fiskurin gongur, hefur ikki enn givið nakað úrlit, so fyrri fyrst fara vit at troysta okkum við, at vit eisini í ár fáa «fiskabein at bita», at Grønlandsbivið eisini í ár hefur verið til okkara menn, sum balað har uppi. —

Tó eru ikki allar sáður sýttar, um veidan verður góð, um nóggur fiskur kemur á dekk; tann stóri spurningurin verður so: «Hvat fæst fyri fiskin?» Her er tað so, at hin gamli spurningurin kemur upp: «Er tað ein ómøguligheit fyri okkum at fáa eitt einasta orð at siga í hesum leiki?» — Skulu vit, produsentarnir, við sum draga soluvaruna upp úr sjónum og gera hana til á fyrsta sinni, skulu vit stóðugt hjálpsleyst vera givnir upp fyri skutil?

Er eingin móguligheit fyri eini samvirkan millum teir, sum fiskin fanga og teir, sum skipini eiga, so teir standa saman og verja sínar interessur, sum tó innasti inni eru tær somu?

Istaðin fyri at standa harðir hvør móti øðrum álta teir at fara, at teim báta best at standa saman hond í hond í felags verju móti teim nútíðar rásummonnum, sum fyrri egnan vinnu-ing súgva teir út, stórhandlararnir úti á verðismarknaðinum. — Prishæðkan, prísfall, alt er kúlur, stórhandilin, «børsjobbarið», spælir við eins og «artisturin» inni á circuspallinum, og vit, publikum, sita og undra okkum yvir, hvussu sjáldsamt hetta spæl sær út. —

Ja, nú fóru teir avstað at vinna sær tað sera neyðturviliga til matna og kledna og samstundis hitt reyða gull til allar

teir, sum ikki røra ein finger fyri at fáa tað, einans «spekulera» í næstans arbeiði og sveitta, í teirra trøngd til føði og kledi, sum noyðir teir at selja til ein og hvønn pris — bara selja! Eins og hvesingarnir — «Spekhuggerne» — fletta spikið av teim stóru havsins djórum, sum hjálpsleys eru latin teimum «upp í hendur» og verða særð til deyða, soleiðis er hin stóra, arbeiðandi manna fjöldin givin upp í hendur á hesum verðismarknaðinum hvesingum, sum fletta teir livandi, til teirra hjartablóð er runnið út. — So er um allan heiminn, og so er her — nær verður annarleiðis?

„Í LÝSING“

Frammanfyri mær liggur ein grípur, sum eingin hevur sæð mákan til fyrr, meiri sjaldsamur enn gull og dýrir steinar — ein føroysk lestrabók. Leingi hevur tað ligið á ljóði, at hon skuldi koma, og mong hava longst og kanska verið ótolin, men tey hava gloymt, at spakuliga gongur við øllum framtígi í einum lítilum landi og hjá einum fátáldum fólki, og tey hava ikki hugsað um, at alt tilfíkt arbeiði er lønuleyst og má gerast eftir lötum. Men nú liggur hon her á borði mínum; ein snotalig bók, vakurt og skiliga prentað, lott at lesa hjá øllum, sjálvt um eyguni ikki eru so góð longur, nú kanska hin høgi áldurin er komin.

«Í LÝSING», soleiðis nevnið Jákup próstur Dahl bana, og hesi orð eru tey fyrstu í henni standa, yvirskriftin til fyrstu prædiknuna á fyrsta sunnudagi í advent (tær eru tvær). Tá hann hevur valt orðini hjá Paulusi um, at nú er dagur í nánd, nú er tíð at vakna upp úr søvni, úr syndasvovninum, upp til arbeiðis fyri tí góða, til eitt lív í kærleika til Guðs og til næstans, nú er lýsing, tá ivist eg ikki í, at hann eisini hevur haft í huganum, at nú má skjótt koma lýsing her hjá okkum, her í Føroyum. Tí her heima treingir á so mangan, mangan hátt til at tað fer at lýsa fyrri degi. Tað treingir til andiliga, tað treingir til materielt og tað treingir til politiskt — tí enn liggur náttardimmid svart yvir okkum, enn ganga vit og káva runt í myrkurinum hvør um annan, og nú treingir til at rópið fer at ljóða: «Dagur havi! Vaknið úr søvni, nú er lýsing í nánd.» —

Bókin kundi haft eitt annað navn, sum ikki hevði hóskað minni væl: «Um Jesus»; tí um hann og navn og gerð hansara sýnir hon seg-øll somul. Um

hann sum boðberarin frá faðirinum, sum hin stóri lærarin og hjálparmaðurin, sum frelsarin frá allari synd, um hann savnar hon seg, henda bókin um Jesus. Mær minnist eitt vetrarkvöld í kirkju á Tvøroyri, har prestur stóð á stóli og við sveittabrot royndi at prenta og prenta inn í tær mannaálir har sótu, at «det er forfærdeligt at falde i den levende Guds Haand». — Henda bók hevur eitt annað ljóð, hon ber boð um ein guð, hvørs størsta fróði ikki er hevnd yvir syndarar, men sum rættir sínar fevandi armar út móti eini hvørjari syndugari menniskjasál.

Vit finna letrabókur, gjørdar bæði av fremmandum og av donskum prestum, hvar orðini «Helviti» og «djævulin» finast á hvørjari síðu og ivaleyst tað, har fordomsli til ævinliga pinn er høvuðsevnið. Í teimum er nýnið Jesus kámað burtur, og læra og gerð hansara bronglað av lagi, so hann seinast av øllum hevði kent hana aftur um hann kom higar til jarðar niðuraftur. Tað er tí sum nýggjur dagur risur úr kavi, at opna hesa bók og siggja ta Jesus-mynd hon setur fram fyri eygu okkara.

Frá gamlari tíð hevur lestrabókin hørt til í hinum føroyska heiminum, og har hevur hon verið nýtt hvønn sunnudag og hvønn annan halgidag. Ikki sluppu børnini út at spæla áður tey høvdu sitað still við samanløgðum hondum, tey smáu í mammutangi, og lurtad eftir pápa ella abba, sum las lesturinn. Ofta var hann langur og skrivandi í einum tungum, gomlum máli, men fyrri teir gomlu Føroyingar, hevði nútíðar-danskt verið nógv meiri tørfert at fara enn málið í «Brochmann», «Lars Linderøth» og øðrum av teim gomlu. Lestrabókin, sálmaðókin og bonabókin høvdu til heimíð og vóru nýttar dágliga, og tær høvdu líkafult til í kirkjunum.

Frároknað í teim bygðum, har prestur báði, var prestavíjning ikki hvønn dagshending. Seks ferðir um árið kom, eftir fóstum reglum, prestur í kirkjubýgdinar til messu og prædiku, men allar linar nógvu halgidagar var eingin prestur í kirkjunum, og tá las deknurin lestur — og sum tað var, nakað sumleiðis er tað enn, bara tað at yvirhøvur verða nú aðrar lestrabókur nýttar meiri «modernaðar».

Men allar hava tær verið danskar, líka til dagin í dag. — Nú fer her at lýsa fyrri degi, nú hava vit fingið lestrabók í móðurmálinum, á tí máli, sum — hvussu donsk vit í okkara fákunu bílla okkum inn at vera

— tó gongur okkara hjarta næst. Gævi at navn hennara, «Í Lýsing», má bera boð um eina nýggja tíð, ein nýggjan ljósan dag fyri fólk okkara.

X.

„Da er her morosomt at leva“.

Frá amtinum hava vit fingið sent eintak av frágreiðing frá amtinum til býráð og sóknarstýrið viðvíkjandi hægriðing av hini nýggi lógini um spiritus innførsu til Føroyar, hjálaga «at-teste», sum hvør skad hava fyrri at fáa fatar í tí spiritus, hann hevur bestilt sær. — Vit fata, at eitt landastýri kann innførsu av ymsum, t. d. øllum rúsdrekka, men alt hetta við hægri og hægri tolli og øllum hesum treytum, tað fata vit ikki. — Brót av og hanna alla Spiritus innførsu, væl vitandi, at tú ongarnar intøkur vilt hava av basum forbannaða, sála- og líkamsoyðileggjandi spiritus, hesum samfelagsoyðileggjandi rúsdrekka, tað er ein rein stóða; men liggur tað og grætur eftir stórum tollimtøkum, so mást tú gera tað so lagligt sum móguligt at fáa inn til landa ta vóru, sum tollin skal geva, og gera tað so lætt, so lætt fyri øll tey, sum hesa vóru keypa og njóta, at fáa hana í hendi — hetta er tá «for pokkurin» logisk!

Lat okkum tó einaferð verða av við hetta hyklaríði, sum slær seg fyri sítt fráhaldsbróst og við himmalvendum eygum útgrætur sína sorg yvir alt tað spiritus, sum verður fort til landa, samstundis sum tað fyrri ein stóran part byggir land okkara upp á henda spiritustoll og fegin vil hava hann so stóran sum móguligt. — Tað er nógv fyri at hugsa sær, at vit Føroyingar skulu í komandi árum lata stýrið av landi okkara upp í hendur á einum lögtingi, sum hevur fingið í lag hesa lógbroyting av 27. marts 1934, sum hevur gjørt okkum til látur fyri øll fólk. Vit mugu fáa so nógv spiritus til landa, sum móguligt, tí henda innførsla gevur toll, og tollur skal til fyrri at byggja landið upp, men gera á somu tíð hesa innførsu so torføra sum móguligt — tað er ikki logisk.

Tú rindar tít skatt, so skjótt tað er tær móguligt, tað er rætt tað má jú so vera; men reinska sjálvar títu kamin, ber sjálvar títu ósku og tít «dass» burtur, brenn-petroleum og — last not least — fáa eingi leysingabørn at lata «alimentasjon» til, so ert tú leysur — og henda nýggja lógingsviðtøka vakar ikki teg. — Men ein tilfík lóg er móguliga

bara ein byrjan til nakað meira. Kann henda, at tann dagur kemur at vit øll skulu hava tilfíkar «at-teste» fyrri at fáa loyvi til at keypa eitthvørt ting, sum til eina og hvørja tíð verður mett sum skaðiligt lukkus, ja hvør veit! Fyri ikki at nevna tubbak(!), so hevur kaffi, te og cacao í sær forgift, og fyrri mong er tað lukkus, silkisokkar eru skaðiligr í okkara «klíma», herir armar líkaso. Sukurláta, sum mong fylla seg við, og slíkkipinnar er skaðiligt «bras» fyrri bákin og so framvegis. Set nú, at vit fáa eina lóg, sum kann alt tilfíkt, og okkara lógting ásetur, at vit mugu hava atlest fyrri, at vit hava rindað skatt, pening fyrri elektricitet, «dass», leysingabørn og alt annað «kommunalt», áður vit fáa loyvi at keypa kaffi, te, sukurlátu, slíkkipinnar, silkisokkar, at ganga við berum ormtum o. s. fr., ja tá verður gott at liva her á landi, tá verða vit roknaði sum eitt mentað fólk! Tá kunna vit siga sum Chilian: «Vi er vel rejst, Herre!»

Amtet skal herved henlede Kommunalbestyrelsernes Opmærksomhed paa den ved Lov af 27. Marts 1934 skete Ændring i Lov af 4. April 1928 om Forbud mod at drive Erhverv med berusende Drikke m. m.

Medens det hidtil har været tilstrækkeligt, at den, som agtede at indføre berusende Drikke, godtgjorde, at han havde betalt Skat til Kommunen i den Skattebetænkning, som laa forud for Udlæveringen, gælder fra 1. Juli 1934 følgende Regel:

«Berusende Drikke, som indføres, maa ikke udleveres, forinden Modtageren har forevist skriftlig Bevis for, at han ikke skylder forfalden Skat eller har anden forfalden Gæld til Kommunen. Vedkommende Kommunalbestyrelse er pligtig til paa Begæring uden unødigt Ophold at afgive Attest herom».

Kommunalbestyrelsen vil herved kunne sikre sig Indbetaling af f. Eks. Alimentsbidrag og andre Ydelser samt forfaldne Afgifter for Elektricitet o. l. fra et kommunalt Elektricitetssværk, Afgift for Vand, Renovation etc. Hvis Attesten gives uanset at den paagældende har forfalden Gæld eller Kommunalbestyrelsen burde indse, at en Omgaaelse af Loven foreligger, kan vedkommende Kommunalbestyrelsesmedlemmer blive personlig ansvarlige for Gælden overfor Kommunens Kasse.

Det fremhæves herved, at Kommunalbestyrelserne efter Lovens § 9 har Pligt til at vange over, at Loven overholdes.

Amtet har ladet udarbejde en Formular til den Attest, som Kommunalbestyrelsen snarest efter Begæringens Fremsættelse skal give Personer, som agter at indføre berusende Drikke. Attesten bør underskrives af